

POLSKIE TOWARZYSTWO EWANGELICKIE

Buletyn Informacyjny

NR 3: 1998

Katowice 1998

Wracając do pomysłu sprzed kilku lat, gdy Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Ewangelickiego rozpoczął wydawanie, w zamierzeniu corocznie, swój „Biuletyn Informacyjny”, niniejszym wydajemy po kilkuletniej przerwie kolejny, trzeci jego numer. Numer pierwszy ukazał się w 1988 roku. W 1989 roku zaczął natomiast ukazywać się miesięcznik „Słowo i Myśl” redagowany przez działaczy PTEw i wówczas uznaliśmy, że na łamach tego pisma można będzie z powodzeniem zamieszczać wszelkie informacje z działalności Towarzystwa. Wkrótce jednak doszliśmy do wniosku, że „Słowo i Myśl” jako pismo społeczno-kulturalne o zasięgu szerszym niż struktury naszego Towarzystwa, nie jest odpowiednim miejscem do zajmowania się sprawami często ściśle organizacyjnymi PTEw. Tak więc w 1992 roku ukazał się drugi numer „Biuletynu Informacyjnego”. Różne okoliczności spowodowały jednak, że znowu nastąpiła kilkuletnia przerwa. Dzisiaj natomiast otrzymują Państwo do ręki trzeci numer „Biuletynu” i mamy nadzieję, że odtąd już rzeczywiście co roku będzie on informował o tym, co dzieje się w Polskim Towarzystwie Ewangelickim i w jego poszczególnych Oddziałach.

POLSKIE TOWARZYSTWO EWANGELICKIE 1919-1983-1998

Polskie Towarzystwo Ewangelickie jest świeckim stowarzyszeniem o charakterze społeczno-kulturalnym, działającym w obrębie polskich Kościołów ewangelickich. Historycznie wywodzi się z różnorodnego i bogatego w działania ruchu społecznego w polskim ewangelicyzmie, jaki widoczny był w okresie międzywojennym. Działały wówczas stowarzyszenia społeczne, społeczno-kulturalne, oświatowe, charytatywne, młodzieżowe i różne inne, obejmujące całokształt poza czysto religijnej aktywności polskiej społeczności ewangelickiej. Po ostatniej wojnie czasy stalinizmu przetrwało, jako jedno z kilku zaledwie ewangelickich stowarzyszeń, Polskie Towarzystwo Ewangelickie w Poznaniu. Jego działalność, tak jak i pozostałych stowarzyszeń tego typu, ograniczać się jednak musiała do wyłącznie parafialnej.

W 1983 roku poznańscy działacze zdołali rozszerzyć działalność swego lokalnego dotychczas Towarzystwa na cały kraj. Uchwalono wówczas nowy statut, powołano Zarząd Główny, utworzono Oddziały terenowe. W 1985 roku zwołano do Poznania I Walne Zebranie Członków Towarzystwa. Następne Walne Zebrania odbyły się w 1987 (Nadzwyczajne Zabranie, Bielsko-Biała), 1991 (Wisła-Jawornik) i 1995 roku (Łódź). Prezesami PTEw byli w tym okresie mec. Bernard Rozwalka z Poznania, a od 1991 roku dr Zofia Wojciechowska z Łodzi.

Działalność Towarzystwa opiera się na działalności Oddziałów. Zarząd Główny zajmuje się koordynacją pracy, reprezentowaniem na zewnątrz, a także organizacją imprez, których skala przekracza możliwości Oddziałów. Zorganizowano dwukrotnie Światowe Zjazdy Polaków Ewangelików w Warszawie (1994, 1996), wydawane było w latach 1989-96 pismo „Słowo i Myśl. Przegląd Ewangelicki”. Ten miesięcznik, którego redaktorem naczelnym była dr Zofia Wojciechowska, wniósł ogromny wkład w rozwój dyskusji wewnątrz ewangelicyzmu na temat własnej tożsamości, dorobku kulturowego, a przede wszystkim przyczynił się do aktywizacji szerszych rzesz inteligencji ewangelickiej. W 1996 roku pismo ze względu na trudności finansowe przeszło do prywatnego wydawnictwa „FHG Tondera”.

Oddziały terenowe działają w różnych miejscowościach kraju, na ogół na bazie miejscowych parafii ewangelicko-augsburskich dysponujących odpowiednimi warunkami lokalowymi. Poszczególne Oddziały przejawiały w różnych okresach czasu różną aktywność, niektóre już ją zawiesiły, ale inne dopiero się tworzą.

Władze Polskiego Towarzystwa Ewangelickiego

Prezes:	Zofia Wojciechowska (Łódź)
Wiceprezes:	Jan Szturc (Katowice)
Sekretarz:	Władysław Sosna (Cieszyn)
Skarbnik:	Maria Miarka (Jaworze)
Członkowie:	Józef Król (Jaworze)
	Bernard Rozwalka (Poznań)
	Andrzej Wojciechowski (Łódź)

Adres Zarządu Głównego:

ul. St. Jaracza 100/23, 90-244 Łódź, tel. (0-42) 678 69 61

Z Zarządu Głównego

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Ewangelickiego zgodnie ze Statutem spełnia rolę koordynacyjną, informacyjną i inspirującą w stosunku do Oddziałów terenowych. Posiedzenia odbywają się co najmniej dwukrotnie w ciągu roku.

W 1997 roku odbyły się trzy posiedzenia. Zgodnie z kilkuletnią już tradycją, odbyło się w dniu 1 marca w Łodzi posiedzenie z udziałem przedstawicieli wszystkich Oddziałów, na którym przede wszystkim podsumowano ich działalność. Następnie Zarząd Główny spotkał się jeszcze 11 października w Łodzi oraz 5 grudnia w Katowicach. W 1997 roku powołano do życia nowy Oddział PTEw w Toruniu.

W Synodach Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego bierze udział delegat PTEw. W nowym Synodzie, wybranym w 1997 roku, delegatem jest prof. dr hab. Janusz T. Maciuszko z Warszawy.

W 1998 roku przewidziane jest zwołanie Nadzwyczajnego Walnego Zebrania PTEw (1 maja w Jaworzku k. Bielska-Białej). Powodem jest pilna potrzeba poprawienia pewnych luk prawnych znajdujących się obecnym Statucie. Zarząd Główny doszedł ponadto do przekonania, że niezbędna stała się ogólna dyskusja programowa. Polskie Towarzystwo Ewangelickie powstało bowiem (w skali ogólnopolskiej) w 1983 roku, zaś od tego czasu upłynęło kilkanaście lat niezwykle obfitych w wydarzenia polityczne i społeczne w kraju, które zdecydowanie wpłynęły również na funkcjonowanie polskiej społeczności ewangelickiej, w tym na polu społecznym i kulturalnym. Zaszła obecnie konieczność przeanalizowania naszego dorobku i doświadczeń oraz wytyczenia nowych kierunków i form pracy.

Zainicjowanie Polskiego Towarzystwa Badań Reformacji

Z inicjatywy PTEw powołane zostało Polskie Towarzystwo Badań Reformacji (PTBR), będące stowarzyszeniem naukowym, a więc bez charakteru wyznaniowego, stanowiące kontynuację i rozszerzenie formuły Towarzystwa Badań Dziejów Reformacji w Polsce, które funkcjonowało bardzo owocnie jeszcze w okresie międzywojennym. Fakt inicjatywy w tym zakresie ze strony PTEw jest uwidoczniiony w Statucie PTBR (w art. 1.).

Zabiegi formalne o utworzenie nowego Towarzystwa zostały podjęte jeszcze jesienią 1996 roku, natomiast Zjazd Założycielski odbył się w Łodzi w dniu 6 listopada 1997 roku. Członkowie PTEw biorą czynny udział w pracach nowego stowarzyszenia.

Sprawozdania Oddziałów

Bielsko-Biała

Adres: pl. ks. Marcina Lutra 12, 43-300 Bielsko-Biała
Przewodniczący: Janina Szeruda-Goszyk

Nie nadesłano sprawozdania.

Cieszyn

Adres: pl. Kościelny 6, 43-400 Cieszyn
Przewodniczący: Władysław Sosna

W dniu 9 stycznia 1997 roku odbyło się Walne Zebranie Sprawodawczo-Wyborcze Oddziału. Wybrano wówczas nowy Zarząd, który ukonstytuował się następująco: przewodniczący - inż. Władysław Sosna, zastępcy przewodniczącego - mgr Emilia Grochal i Alfred Krzemień, sekretarz - Emilia Labza, zastępca sekretarza - mgr Stanisław Hławiczka, skarbnik - Marta Grzybek, zastępcy skarbnika - Emilia Sosna i Anna Krzok, członek - Karol Bojda.

Prelekcje i odczyty

Wygłoszono w 1997 roku 13 prelekcji, które na ogół były poświęcone przypomnieniu ważnych postaci związanych z dziejami cieszyńskiego regionu i Kościoła:

- ✓ „Hilary Filasiewicz, twórca Towarzystwa Oszczędności i Zaliczek” - 75-lecie urodzin (Władysław Sosna), 30.01.,

- ✓ „Dr Andrzej Kotula, cichy pracownik na niwie narodowej” - 175. rocznica urodzin (W. Sosna), 20.02.,
- ✓ „Józef Wybicki i jego mazurek” - 175-lecie śmierci (W. Sosna), 20.03.,
- ✓ „Zofia Kirkor-Kiedroniowa na Ziemi Cieszyńskiej” - 125-lecie urodzin (W. Sosna), 15.05.,
- ✓ „Stefania Michejdowa, życie poświęcone Śląskowi” - 25 rocznica śmierci (W. Sosna), 5.06.,
- ✓ „Ks. Jerzy Kubaczka i jego służba dla Kościoła Jezusowego” - 75-lecie śmierci (W. Sosna), 3.07.,
- ✓ „Jan Kalincziak, jego życie” (W. Sosna); „Cieszyńskie lata Jana Kalincziaka” (dr Edward Buława), 7.08.,
- ✓ „Ks. Paweł Sikora, współczesny pieśniarz ewangelicki” - 25-lecie śmierci (ks. Adam Głajcar), 4.09.,
- ✓ „Piotr Waldus, prekursor reformy Kościoła” - 800-lecie śmierci (ks. dr Henryk Czembor), 18.09.,
- ✓ „Jak zdrowo żyć?” (Jadwiga Oszeldowa), 30.10.,
- ✓ „Wspomnienie inż. Romana Riegera” (W. Sosna), 20.11.,
- ✓ „Przeżyjmy to jeszcze raz”. Wspomnienia i refleksje z wycieczek PTEw w 1997 roku, połączone z projekcją przezroczy (W. Sosna), 4.12.,
- ✓ „Filip Melanchton i jego kontakty z inteligencją cieszyńską” (inż. Józef Król), 11.12.

Obchody 250. rocznicy zgonu ks. Jana Muthmana,

pierwszego cieszyńskiego duszpasterza i budowniczego kościoła Jezusowego. Uroczystości były zorganizowane wspólnie z Parafią Ewangelicką w Cieszynie. Odbyło się nabożeństwo w kościele Jezusowym odprawione przez ks. proboszcza Jana Melcera z kazaniem ks. Piotra Sitka. W trakcie nabożeństwa odsłonięta została tablica pamiątkowa, ufundowana przez Oddział PTEw. Treść tablicy:

Budowniczym Zboru Cieszyńskiego
 żarliwym duszpasterzom
 budzicielom polskiego słowa
 Ks. Janowi Muthmanowi
 (1685-1747)
 Ks. Samuelowi L. Zasadiusowi
 (1695-1755)
 w podzięce - zborownicy
 PTEw. 1997

Wykonawcą tablicy jest Jan Herma. Po nabożeństwie w „pajcie” odbył się poranek, na którym prelekcję wygłosiła mgr Emilia Grochal - „Ks. Jan Muthman, jego życie i dzieło”. Fragmenty z wydanego reprintu książki ks. Muthma-

na odczytał i skomentował Władysław Sosna. Uroczystość uświetnił występ chóru parafialnego pod kier. Anny Ożanowej.

Klub Seniora

Łącznie odbyło się 35 spotkań klubowych. Odbywają się one chwilowo, ze względu na ciasnotę miejsca, w sali Zarządu Głównego Macierzy. Na spotkaniach, jeśli nie ma przewidzianej prelekcji, omawiane są sprawy bieżące, śpiewane pieśni religijne i regionalne. Ostatnie spotkanie w roku miało charakter opłatkowy. Dodrukowano 80 egzemplarzy *Śpiewnika Klubu Seniora*.

Wycieczki

Odbyło się 14 wycieczek, w tym 5 wielodniowych. Z nich 5 odbyło się do krajów sąsiednich (Czechy, Słowacja). Oprócz celu wypoczynkowego organizatorzy (Emilia i Władysław Sosna) dbali o program poznawczy, przede wszystkim poznanie obiektów związanych z Kościołem i pamiątkami narodowymi:

- ✓ otwarcie sezonu: Skoczów (kościół ewangelicki) - Brenna Bukowa, 24.04.,
- ✓ smażenie jajecznicy: Bładnica (kościół ewang.) - Wisła (Księżówka, pomnik bp. J. Burschego), 22.05.
- ✓ Bruszerk - Stara Wieś - Klimkowice, 29.05.,
- ✓ Łodygowice - Żabnica, 12.06.,
- ✓ Zator - Tynec - Mogilany - Łętownia - Wysoka - Muchówka (Kamienie Brodzińskiego) - Kamienna - Krynica - Siwa Polana - Zakopane, 26-28.06.,
- ✓ Kruszwica - Toruń - Malbork - Frombork - Lidzbark Warmiński - Święta Lipka - Gierłoż - Mikołajki - Sorkwity - Olsztynek - Grunwald - Olsztyn - Płock - Tum, 8-12.07.,
- ✓ Brestowa (park etnograficzny) - Liptowski Mikulasz - Demianowska Dolina (Jaskinia Wolności) - Chopok,
- ✓ Jabłonków (50. Święto Gorola), 10.08.,
- ✓ Kraków (ZOO) - Ojców - Pieskowa Skała, 14.08.,
- ✓ Opole - Pokój - Oleśnica - Wrocław (Panorama Raclawicka) - Środa Śląska - Lubiąż - Jawor - Czocho - Świeradów Zdrój (degustacja wód) - Karpacz Górny (Wang) - Cieplice Zdrój - Jelenia Góra - Kamienna Góra - Krzeszów - Świdnica, 27-30.08.,
- ✓ Martin - Bańska Bystrzyca - Lewocza - Spiska Kapitola - Koszyce - Tatrzńska Łomnica (kolejką do Łomnickiego Jeziora) - Stary Smokowiec (kolejką na Srebieniok) - Szyrbskie Pleso - Poprad - Faludza - Ružomberok - Streczna, 10-13.09.,
- ✓ Rycerka Górna - Żywiec, 25.09.,
- ✓ Darków - Klimkowice - Rzepiszczce - Frydek-Mistek - Wisalaje (Biała Krzyż), 9.10.,
- ✓ zakończenie sezonu: Kęty - Wielka Puszcza - Żar - Czernichów - Przełęcz Salmopolska, 23.10.

Opieka nad młodzieżą ze szkoły specjalnej

Od wielu lat mgr Emilia Grochal prowadzi dodatkowe zajęcia religijno-wychowawcze dla młodzieży z zakładu wychowawczego. W 1997 roku przeprowadziła 17 lekcji o tematyce biblijnej. Dzieci są obdarowywane słodyczami, wypiekami pań, odzieżą. Ten wycinek pracy choć mało efektowny, jest bardzo ważny.

Wydanie reprintu książki ks. Jana Mathmana

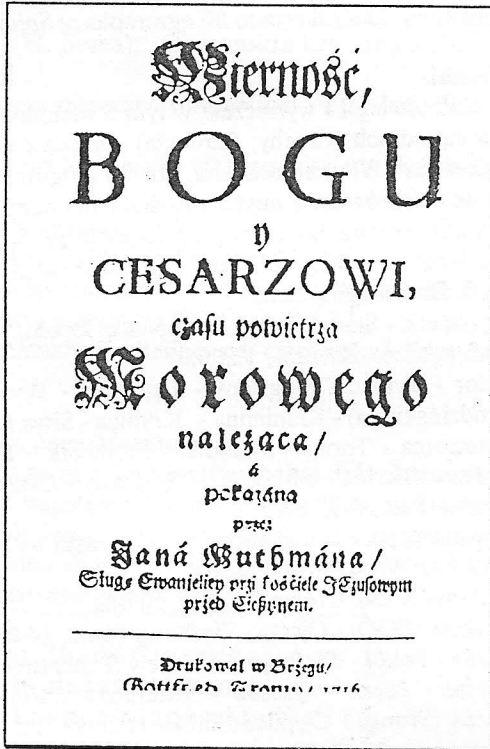
Wiele wysiłku, również merytorycznego, wymagało przygotowanie reprintu pierwszej polskiej książki w Cieszynie, *Wierność Bogu i cesarzowi...* ks. Jana Muthmana z 1716 roku. Reprint wykonano na pamiętkę 250. rocznicy śmierci pierwszego duszpasterza kościoła Jezusowego. Dokonano transkrypcji całego tekstu (z czcionki gotyckiej). Książkę wydrukowano w nakładzie bibliofilskim 250 egzemplarzy. Wydanie tej pozycji stanowi jedno z największych osiągnięć Oddziału w 1997 roku.

Inne

Oddział prowadzi stałą pielęgnację otoczenia pomnika ks. Jerzego Trzanowskiego i skarpy pod tablicą Michejdów (które powstały siłami PTEw). Interweniowano przeciw umieszczaniu zbiorów bibliotecznych Jana Brody w bibliotece muzealnej Jana Sarkandra w Skoczowie oraz w sprawie utrzymania księgarni Logos w Cieszynie.

Brano udział w spotkaniach rady programowej „Przymierza dla Cieszyna” (z udziałem Oddziału PTEw oraz Towarzystwa Ewangelickiego w Cieszynie), zawiązanego z okazji wyborów samorządowych.

Oddział liczy 122 członków.

Jaworze

Adres: pl. Kościelny 25, 43-384 Jaworze Dolne
Przewodniczący: Maria Miarka

Nie nadesłano sprawozdania.

Katowice

Adres: ul. Warszawska 18, 40-006 Katowice
Przewodniczący: ks. Adam Malina

Oddział zorganizował w 1997 roku następujące odczyty:

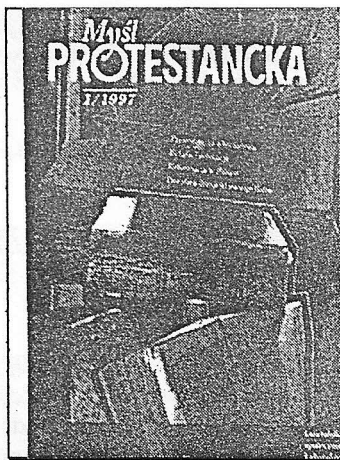
- ✓ „Marcin Luter jako pieśniarz Reformacji” (inż. Tadeusz Sikora), 11.03.,
- ✓ „Przyroda i jej ochrona” (prof. dr hab. inż. Władysław Sabela), 15.04.,
- ✓ „Wawrzyniec Korwin - śląski humanista” (dr Dariusz Rott), 20.05.,
- ✓ „IV Forum Inteligencji Ewangelickiej we Wrocławiu” (prof. Paweł Puczek), 16.09.,
- ✓ Spotkanie z przedstawicielami Oddziału PTEw w Krakowie (Maciej Godfrewjow) i Fundacji Edukacyjnej im. J. S. Bandtkiego w Krakowie (Irena Kolano), 18.11.,
- ✓ Spotkanie z wydawcą i redaktorem naczelnym miesięcznika „Słowo i Myśl” (Bogusław Tondera), 12.12.

Dzięki dotacji Urzędu Miasta Katowic oraz przy wsparciu Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Katowicach, kontynuowano cykl „Wieczorów Muzycznych w Kościele Zmartwychwstania Pańskiego”:

- ✓ Koncert muzyki sakralnej. Wyk.: Chór Żeński Państwowego Liceum Muzycznego pod dyr. Mirosławy Knapik i Zygmunta Antonika, 22.04.,
- ✓ Wielkim wydarzeniem był Wieczór 46. Wystąpił Zespół Muzyczny Politechniki Śląskiej. W programie prawykonanie utworu Witolda Szalotka *Śląska ballada ludowa*. Wystąpiły również chóry okolicznych parafii ewangelickich, 25.05.,
- ✓ Doroczny koncert uczniów Państwowej Szkoły Muzycznej I i II st. im. M. Karłowicza w Katowicach, 3.06.,
- ✓ Koncert organowy w wykonaniu muzyków duńskich: Ole Allermann - bas, Helge Gramstrup - organy, 10.06.,
- ✓ Koncert muzyki organowej i kameralnej w wykonaniu Agnieszki (wiolonczela) i Zygmunta (organy) Antoników, 23.09.,
- ✓ Ogólnopolski Festiwal Młodych Laureatów Konkursów Muzycznych. Wystąpił ponadto Julian Gembalski - organy, 26.10.,
- ✓ Występ Zespołu Śpiewaków „Camerata Silesia”, 15.12.

W dniu 21.10. uroczystie obchodzono 10-lecie Oddziału. W obecności gości z sąsiednich Oddziałów PTEw wspomniano dotychczasową działalność. Obchody wzbogacił występ zespołu „Quattrocelto”.

Poza oficjalnymi strukturami Oddziału zawiązała się redakcja nowego kwartalnika społeczno-kulturalnego „Myśl Protestantka”. W skład redakcji wchodzi członkowie zarządu Oddziału: Jan Szturc - redaktor naczelny, ks. Adam Malina - sekretarz redakcji oraz Danuta Żwak-Szurman, Tomasz Kalisz i Tadeusz J. Zieliński, a współpracuje z redakcją m.in. prof. dr hab. Bogdan Zeler. Formalnym wydawcą jest Fundacja Kultury Chrześcijańskiej w Katowicach. Przyjęto taką formułę jako najkorzystniejszą ze względów prawnych i finansowych. W 1997 roku ukazały się pierwsze cztery numery kwartalnika. Adres internetowy e-mail: mysl_pro@free.ngo.pl, strona www: http://free.ngo.pl/mysl_pro.

W wyborach parlamentarnych, które odbyły się 21 września, Oddział włączył się akcją wyborczą dwóch kandydatów z Unii Wolności: w okręgu wyborczym katowickim dr. Tadeusza J. Zielińskiego, a w okręgu wyborczym gliwickim Andrzeja Folwarcznego. Udział PTEw polegał przede wszystkim na opracowaniu i rozesłaniu nr. 20 „Biuletynu PTEw Oddział w Katowicach”, do wszystkich współwyznawców zamieszkujących w tych okręgach. Obaj kandydaci uzyskali mandaty do Sejmu RP III kadencji.

Przygotowano wniosek do Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej o dofinansowanie opracowania i wydania przez Oddział *Słownika biograficznego duchownych ewangelickich na Górnym Śląsku*. Słownik będzie opracowany przez zespół autorski pod kierunkiem prof. dr hab. Grażyny Szewczyk. Wniosek nie został jeszcze rozpatrzony.

Kraków

Adres: ul. Grodzka 58, 31-044 Kraków
Przewodniczący: Maciej Godfrejow

Dzięki uprzejmości Fundacji Edukacyjnej im. J. S. Bandtkiego Oddział dysponuje siedzibą w budynku szkolnym VII Prywatnego Liceum Ogólnokształcącego w Krakowie przy ulicy Grodzkiej.

W 1997 roku odbyły się cztery prelekcje przy średniej frekwencji 20-25 osób:

- ✓ „Znaczenie rodziny Węgierskich dla Reformacji” (prof. Wacław Urban),
- ✓ Spotkanie z redakcją kwartalnika społeczno-kulturalnego „Myśl Protestantka” (dr Jan Szturc, Tomasz Kalisz),
- ✓ „Filip Melanchton w 500. rocznicę urodzin” (prof. dr hab. Karol Karski),

